

BİR MÜŞAHADE

TURİZMIN HİZMETİNDE TARİH

Yazan: Prof. M. Tayyib Gökbilgin

Cenevrede ne bu eski hatıraları, ne de gene buraya yakın bulunan Romen ve Gotik üslûbundaki Saint Pierre katedralini bütün orijinallikleri ve haşmetleriyle ortaya çıkarmak için daracık, iğri büğrü sokakları genişletmek kimsenin hatırına gelmiyen, gelse bile cesaret edemeyeceği bir iştir

Cenevre 25, Ağustos - İsviçreliler tarihlerini bilhassa üç vasıf üzerine istinad ettirmek suretile ifade etmeğe çalışmışlardır: Cesaret, adalet ve birlik. Türlü soy ve asıllardan gelmelerine, muhtelif dil konuşmalarına ve ayrı ayrı örf ve adete malik olmalarına rağmen bu üç meziyet onları birleştirmeye ve batı medeniyetinin nimetlerinden faydalanarak Avrupanın ortasında bir sulh ve sükün diyarı, çalışma ve terakki ülkesi olarak mevki ve şeref kafi gelmiş ve bunu temin etmiştir.

İsviçre federasyonuna en son katılan kantonlardan biri olan Cenevrede dahi, kendi hususi vaziyeti ve Savoie Dükaliği içindeki şanlı mazisi şuurunu asla kaybetmiyerek, bu birlik içinde mümtaz bir durum almak gayreti ve bunun semereli neticeleri açıkça görülmektedir. Bütün bellibaşlı İsviçre şehirlerinde olduğu gibi, Cenevre şehri de mazarisini, tarihteki yerini ve hatıralarile, eserlerle bütün hususiyetlerini ortaya koymak için devamlı çalışmalarda bulunmuş ve bugün bunların mahsulünü hem ilmin tarihin ve sanat tarihinin hizmetinde arzetmiş, hem de kendi mevcudiyetinin ve beka ve yaşama şartlarının en büyük bir teminatı olarak, kıtalar arası turizm hareketlerinin inkişafına vakfetmiştir.

Cenevre, bundan 15 sene evvel, 1942 de 2000 inci senesini kutlamıştı. Romalıların verdiği malûmata göre hareket edilerek, Miladdan 58 sene evvel Cesar'ın Rhome köprüsünü tahrib ve Helvet'lerin geçiş hakkı ve toprak iddialarını önlemek üzere Cenevreye gelmesi bu kutlama tarihine mesned ve mebde itibar olunmuştu. Yoksa, daha evvel de mevcud olan ve hatta Romaya tabi fakat örf ve adet itibarile tamamen Golvalı olan. Cenevrenin bu kuruluş tarihi addedilmiyor. sadece Grek-Latin kültürü muhitine girmesine başlangıc sayılıyordu. Böyle eski bir tarih şuuruna sahip olmak için Cenevrenin, bir çok merhaleleri geçirmesi, pek çok eserlerin tahribatına maruz kalması tabii idi. Bu, her yerde de böyle olmuştu. Romen, Burgon devirlerinin daha sonraki zamanların, seylab, yangın gibi tabii tahribatı yanında Cenevre şehrinin de iştirak ettiği harblerdeki bu bakımdan kayıbları az olmamıştı. Mesela 1307 deki bir dahili harbde bütün şehir yakılmış ve tahrib edilmişti. 1530 da reform hareketleri sırasında Berne Kantora ahalisi tasvirleri yakmak üzere hücum ettikleri vakit şehir kontunun sarayı, vesairesi tamamen harabeye çevrilmişti. Fransız ihtilalinin bu bölgeye akisleri esnasında ise halkın asilzadelere karşı duyduğu derin kin ve nefret, gene bir çok tahriblere sebep olmuştu. Fakat XIX. asrın başlarından itibaren, 1794 te tahrib edilen ducde Rohan'ın mezarının 1825 te yeniden yapılmasından sonra gerek hususi teşebbüsler gerek resmi makamlar tarafından tarihi eserlerin restorasyonuna ve tamirine ehemmiyet verildi, halkın alakası, ehemmiyetli tarihi abideler

üzerine çekilmeğe çalışıldı ve vakte ki 1920 de bunlar için, korunma tedbirlerini, asli şekillerini muhafaza etmeleri hususlarını derpiş eden bir kanun kabul edildi. Bundan sonra artık Cenevre, kalıntıları XIII. asra kadar geriye giden tarihi eserlerinin bir zerrisine dokunulmaması hususunda en büyük hassasiyeti gösterdi. Böylelikle bugünkü zengin hüviyetini iktisab etti. Bunların arasında Rönesans mimarisinin ilk hatırası olarak kalan ve 1555-1580 seneleri arasında inşa edilen belediye dairesi vardır ki, civarındaki Calvin kolleji (XVI. asra aid ön kısmı ile) hemen önündeki ve XVII. asra aid boğday hali ile birlikte bir manzume teşkil etmekte ve şehrin en büyük tezyinatı sayılmaktadır. Ne bu kadim hatıraları ne de gene buraya yakın bulunan Romen ve gotik üslubundaki Saint - Pierre katedralını, bütün orijinallikleri ve haşmetleriyle ortaya çıkarmak için daracık, iğri büğrü sokakları genişletmek kimsenin hatırına gelmiyen ve gelse bile cesaret edemeyeceği bir iştir.

Cenevre bunlardan başka tarihi eserlerini ve mazideki bir kısım faaliyetlerini, bu sene bir sergi halinde teşhir etmektedir. 15 hazirandan 22 eylüle kadar devam etmek üzere buradaki tarih ve sanat müzesinde milletlerarası çalışma bürosunun ve Cenevre şehrinin müştereken hazırladıkları bir "sanat ve iş sergisi açılmıştır. Sergi Albert Thomas'ın ölümünün yirmi beşinci yılı münasebetile ve Fransa Reiscumhuru ile İsviçre Konfederasyonu Reisinin himayeleri altında tertiblenmiştir.

XVI. asırdan XX. asra kadarki zamanı ihtiva eden ve Avrupa Amerika, Asya ve Avustralyanın otuzu mütecaviz memleketlerinden getirtilen resim, gravür, kitab, sanat eşyası ve iş aletlerinden mürekkeb 800 civarında sanat eserini ihtiva etmek- ve bugün her memlekette terfihleri ve hayat standartlarının yükseltilmesi ön planda tutulan işçi hayatının asırlar boyunca geçirdiği istialeler canlandırılmaktadır. Hergün binlerce turist tarafından ziyaret edilen bu sergi, muhtevası itibarile, bir resimli tarih koleksiyonundan başka bir şey değildir ve bu eserler en büyük takdir ve saygıyı görmekten geri kalmamaktadır.

Bu türlü sergiler, yalnız Cenevrede değil, İsviçrenin muhtelif şehirlerinde açılmakta ve her yer, kendi diğer tarihi hatıralarından ve hususiyetlerinden ayrı olarak, bu yüzden de turizm hareketlerinin inkişafına bir zemin hazırlamağa çalışmaktadır. Mesela Fribourg şehri de bu şehrin 800 üncü yılı münasebetile 16 hazirandan 15 eylüle kadar devam etmek ve Fribourg şehri sanat hayatının sekiz asırlık süresini canlandırmak üzere bir "sanat ve tarih sergisi" ni bütün turistlerin alakasına ve istifadesine arz etmiştir. Burada resimlerle şehrin tarihini göstermeğe ehemmiyet verilmiştir.

Keza Nyon şatosu XIV. Louis asrının hazinelerini teşhir etmek üzere bir sergi halinde gene 1 hazirandan 15 eylüle kadar ziyaretçilerin, turistlerin emrindedir, Tarih burada da turizmin hizmetine girmiştir. Bunun en yeni misalini iki gün evvel kutlanan ve İsviçre gazetelerinden bir çok neşriyata vesile veren Bale (Basel) şehrinin 2000 inci senesini tes'id törenlerinde görüyoruz. Bunun ilmi cephesini ilim adamları ve mütehassıslar tetkik ve münakaşa ededursun, halk büyük bir heyecan içinde kuruluşunun 2000 inci senesini kutladı. İddia edildiğine göre, Bale şehrinin menşeiini, Miladdan 40 sene kadar önceleri Lucius Montanius Plancus tarafından Colonia Raurica'nın tesisine bağlamak lazımdır. Maamafih bu şehir 1951 de, İsviçre konfederasyonuna girişinin 450 nci yıldönümünü kutlamakla da ilim ve turizm hareketlerine bir zemin hazırlamıştır. Diğer taraftan üç sene sonra ise, 1960 da, Bale Üniversitesinin kuruluşunun 500 üncü yıldönümünü tes'ide

şimdiden hazırlanmaktadır.

Hulasa, görülüyor ki, her tarihi hatıra, her tarihi hadise en büyük takdir ve saygıyı celbederken en geniş turizm hareketlerine bir mevzu hazırlamakta, tarihi bu türlü faaliyetlerin hizmetine almaktadır.